

ОГЛЯД СУЧАСНОГО СТАНУ ПРЯМИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНСЬКУ ПРОМИСЛОВІСТЬ

Грибкова С. М., Матернюк Т. Е.

У статті проведено аналіз сучасного стану прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в українську промисловість. Розглянута динаміка ПІІ за останні десять років, і чинники що на неї впливають. Основними серед них є загальносвітова економічна криза, та військово-політична в Україні зокрема. Виявлено, що величина ПІІ вдвічі менша за мінімальні потреби країни в інвестиціях. Серед потоків інвестицій превалюють надходження в Україну, і навпаки, український бізнес в інші країни коштів практично не вкладає за офіційними даними. Країною, яка фінансує майже 38% ПІІ є Російська Федерація.

Капітальні інвестиції в народне господарство України на $\frac{3}{4}$ складаються з власних коштів підприємств, а найменше в промисловість вкладають держава та іноземні інвестори. І 95% всіх коштів спрямовуються в покупку матеріальних активів: обладнання, машини, тощо.

В статті проведено аналіз сучасного стану прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в українську промисловість. Розглянута динаміка ПІІ за останні десять років, і фактори на неї впливають. Основними серед них є загальносвітова економічна криза, та військово-політична в Україні зокрема. Виявлено, що величина ПІІ вдвічі менша за мінімальні потреби країни в інвестиціях. Серед потоків інвестицій превалюють надходження в Україну, і навпаки, український бізнес в інші країни коштів практично не вкладає за офіційними даними. Країною, яка фінансує майже 38% ПІІ є Російська Федерація.

Капітальні інвестиції в народне господарство України на $\frac{3}{4}$ складаються з власних коштів підприємств, а найменше в промисловість вкладають держава та іноземні інвестори. І 95% всіх коштів спрямовуються в покупку матеріальних активів: обладнання, машини, тощо.

The article analyzes the current state of foreign direct investment (FDI) in Ukrainian industry. The dynamics FDI for the last ten years is considered, and the factors affecting it. Among there are global economic crisis, and the military-political crisis in Ukraine in particular. It was revealed the value of FDI is half of country's minimum investment needs. Among the investment flows, the income to Ukraine prevails, and, on the contrary, the Ukrainian business does not invest in other countries according to official data. The country that finances almost 38% of FDI is the Russian Federation.

Capital investment in the national economy by $\frac{3}{4}$ consists of the enterprises' own resources, and the state and foreign investors invest least in industry. In addition, 95% of all funds go to purchase tangible assets: equipment, cars, etc.

Грибкова С. М.

канд. техн. наук, доц. каф. ЕП ДДМА
svetlana.gribkova31@gmail.com

Матернюк Т. Е.

студент ДДМА

ДДМА – Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ.

УДК 330.322

Грибкова С. М., Матернюк Т. Е.

ОГЛЯД СУЧАСНОГО СТАНУ ПРЯМИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНСЬКУ ПРОМИСЛОВІСТЬ

У сучасних умовах для України інвестиції мають стати найважливішим засобом забезпечення виходу з довготривалої економічної кризи у народному господарстві, технічного переозброєння, покращення показників господарської діяльності та життєвого рівня населення. Пожвавлення інвестиційного процесу є чи не найголовнішою умовою для соціально-економічних перетворень.

Тому дослідження проблем інвестування є одним з найбільш актуальних завдань сучасної економічної науки. Постійне недофінансування народного господарства призвело до того, що середній вік устаткування в промисловості становить 16 років, а середній фактичний термін його служби – більше 30 років.

Вирішення більшості економічних проблем України міститься у широкомасштабному переозброєнні виробництва на базі нових технологій. Очевидно і те, що без інвестицій в основні фонди цього завдання не вирішити.

Дослідженнями інвестиційного клімату та політики в сфері інвестицій останнім часом займалися такі вітчизняні вчені як Гура А.О. [1], Шморгун Л. Г. [2], Борщ Л., Гаврилюк О., Гайдуцький А., Дука А., Козак Ю. та ін. [7, 8].

Метою дослідження є визначення сучасного стану прямих капітальних інвестицій в народне господарство України та пошук чинників, які погіршують інвестиційну привабливість країни в світі.

Україна є дуже привабливою країною з точки зору інвестицій. Вона має зростаючий ненасичений ринок промислових і деяких продовольчих товарів, має потенціал для розвитку промисловості і природні ресурси, має відносно дешеvu і кваліфіковану робочу силу. І найголовніше Україна має великий транзитно-транспортний потенціал в народному господарстві і досить розвинену інфраструктуру [6].

Мінімальна потреба країни в інвестиціях на сьогоднішній день складає 6–7 млрд. дол. США [4, 5], яка не задовольняється. Причинами цього стану є те, що народне господарство України є чутливим до коливань стану світової економіки та залежним від геополітичного стану в країні. Україна має поганий імідж завдяки перманентній політичній кризі влади, завдяки застарілій та корумпованій системі законотворчості, судової та виконавчої систем. Незважаючи на 26 років незалежності, досі не реформована система оподаткування, яка могла би задовольнити як вітчизняних, так і зарубіжних бізнесменів – потенційних інвесторів.

Використовуючи статистичні дані, наведемо графік надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за останні 10 років (рис.1.) [3, 5]. Як видно – систематичність і чіткі тенденції відсутні. Але деякі закономірності все ж спостерігаються, тож спробуємо пояснити їх. Виділимо періоди, в які, хоча і не рівномірно, але спостерігаємо зростання рівню інвестицій: з 2002 до 2008 рік, з 2008 до 2014 і, нарешті, з 2014 до теперішнього часу. Різкі падіння величини інвестицій спостерігаються в 2008 та 2014 – роки початку світової економічної, та військово-політичної кризи в Україні. А в проміжках між ними економіка України поступово «звикає» та «оговтується» від потрясінь.

Тобто незважаючи на кризові моменти, прямі іноземні інвестиції завжди є, й після великих спадів знову нарощують свої суми. Але на даний момент військово-політична та економічна криза в Україні є настільки значною, що суми наявних інвестицій майже вдвічі менші за мінімальну потребу.

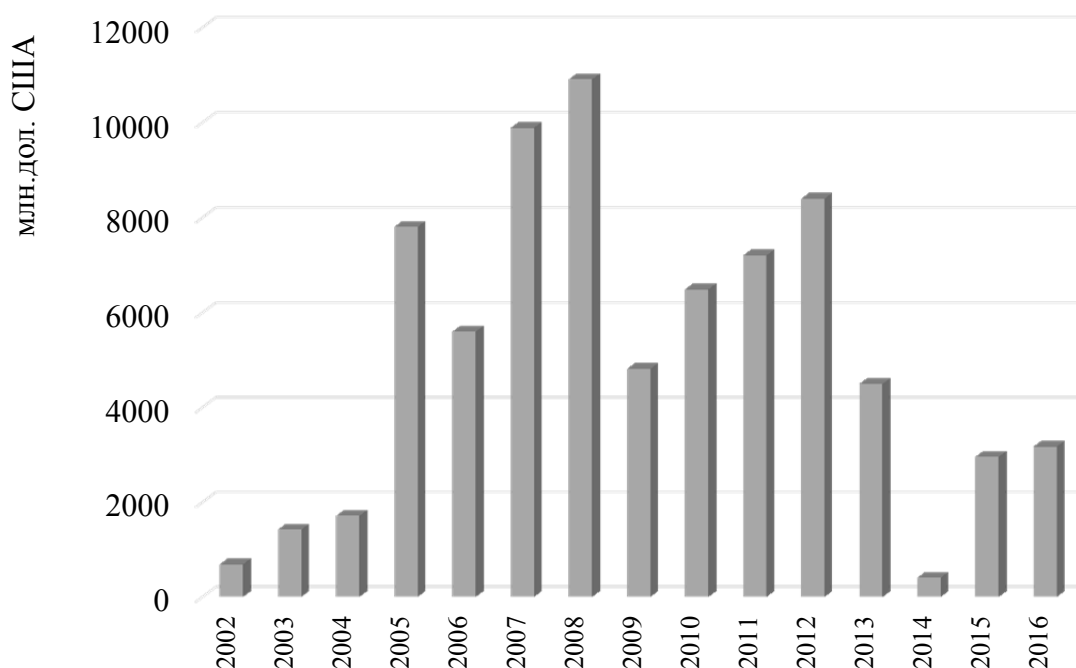

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну з 2002 до 2016 рік [3]

Далі в табл. 1 наведені дані про прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україні в 2016 році. Видно, що кошти в основному надходять до України. І навпаки, українські інвестори офіційно дуже мало коштів вкладають в зарубіжні проекти.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в Україні в 2016 році (в млн. дол. США)

Період	ПІІ в Україну	ПІІ з України	Сальдо
1 квартал	1370	5	+1365
2 квартал	760	0	+760
3 квартал	1000	1	+999
4 квартал	46	10	+36
Всього	3176	16	+3160

Основні способи, за якими здійснюються прямі іноземні інвестиції – це:

- Інвестиції, «з нуля» – створення за кордоном філії або підприємства, яке знаходиться в 100% власності інвестора;
- Поглинання або покупка іноземного підприємства;
- Фінансування роботи філій;
- Придбання майнових прав: прав користування землею, природними ресурсами і т.п.;
- Надання прав на використання ноу-хау, технологій та ін.;
- Купівля акцій / паїв в статутному капіталі іноземної компанії, що дають право контролювати діяльність підприємства.

В табл. 2 наведені дані про країни світу, які інвестують в економіку України. Так в 2016 році до народного господарства нашої держави надійшло 4,4 млрд. дол. США. Перелічені тільки ті країни, внесок яких найсуттєвіші. І більше ніж 1/3 всіх надходжень зареєстровано з Російської Федерації. Значна доля ПІІ з Кіпру та Віргінських Островів – це кошти, виведені вітчизняним бізнесом в офшори, які тепер у вигляді інвестицій повертаються до держави.

Таблиця 2

Прямі інвестиції із країн світу в економіку України у 2016 році

Країна	Сума, млн.дол. США	у % до загального об- сягу
Усього	4405,8	100,0
у тому числі		
Російська Федерація	1667,0	37,8
Кіпр	427,7	9,7
Велика Британія	403,9	9,2
Нідерланди	255,0	5,8
Австрія	249,9	5,7
Італія	209,9	4,8
Угорщина	187,6	4,3
Віргінські Острови (Брит.)	140,2	3,2
Швейцарія	108,6	2,5
Туреччина	103,2	2,3
США	85,2	1,9
Інші країни	567,6	12,8

Далі розглянемо стан капітальних інвестицій в народному господарстві України. В табл. 3 наведена величина та структура джерел надходжень капітальних інвестицій в Україні в 2016 році [4].

Таблиця 3

Структура капітальних інвестицій в Україні в 2016 році за джерелами фінансування

Джерела інвестицій	млн.грн	у % до загаль- ного обсягу
Усього	51591,7	100
у т.ч. за рахунок		
коштів державного бюджету	251,7	0,5
коштів місцевих бюджетів	914,1	1,8
власних коштів підприємств та організацій	37916,7	73,5
кредитів банків та інші позики	3929,3	7,6
коштів іноземних інвесторів	1040,4	2
коштів вітчизняних інвестиційних компаній, фондів тощо	316,2	0,6
коштів населення на будівництво житла	6216,4	12
інших джерела фінансування	1006,9	2

З табл. 3. видно, що останнім часом 3/4 всіх капітальних інвестицій складають власні кошти підприємств, приблизно 8 % – це кредити банків та інші позики, 12% – інвестують фізичні особи в будівництво власного житла. Інші 8% інвестицій – це всі інші джерела. І найменші з них – це іноземні інвестиції, та кошти з державного бюджету. Тобто, допомоги вітчизняним підприємствам чекати нема звідки. Спіратися можна тільки на власні сили і можливість: ні власна держава, ні зарубіжний інвестор не зацікавлені в розвитку народного господарства України, або вбачають надвеликі ризики в інвестиційній діяльності.

В табл. 4 наведена структура капітальних інвестицій в Україні в 2016 році за видами активів. Так, 95,6% всіх інвестицій йшло на покупку матеріальних активів, з них найбільшу долю мають інвестиції в машини, обладнання та інвентар (34,9%). Треба зауважити – це до-

силь добра тенденція, бо кошти йдуть саме на розвиток і оновлення народного господарства, на активну його частину.

Тільки 4,4% капітальних інвестицій в Україні в 2016 році склали нематеріальні активи: права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії, програмне забезпечення та бази даних, тощо. Це означає, по-перше, що ринок інформаційних технологій в країні ще тільки починає розвиватися. І по-друге, висвітлюється вже відома проблема: в Україні дуже розповсюджене «піратство» щодо всіх видів інтелектуальної власності. Офіційна покупка ліцензійного програмного забезпечення, прав власності – мінімальна. Це ще одне завдання, яке потрібно розв'язувати на державному рівні.

Таблиця 4

Структура капітальних інвестицій в Україні в 2016 році за видами активів

Інвестиції	млн.грн	у % до загального обсягу
Усього	51591,7	100
у матеріальні активи	49316,1	95,6
-машини, обладнання та інвентар	18006	34,9
у нематеріальні активи	2275,6	4,4

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищесказане, зауважимо, що мінімальна потреба України в інвестиціях на 2017 рік оцінена на рівні 6–7 млрд. дол. США, а для зростання необхідні всі 7–10 млрд. дол. [5]. Але зроблений аналіз показав, що на теперішній час їх рівень щонайменше вдвічі менший за необхідне. Тобто, незважаючи на наявність як іноземних, так і вітчизняних інвестицій в економіку України, їх рівень, на даний час не дозволяє не тільки розвиватися, але й поновлювати застарілі й зношені основні засоби виробництва [6], нематеріальні активи. Ризиків для бізнесу викликаних недоліками законодавства і корумпованістю всіх гілок влади забагато.

Тобто головні шляхи для розв'язання, проблеми інвестиційної привабливості, знаходяться в сфері вдосконалення законодавства України, яке повинне поліпшити інвестиційний клімат, в розв'язанні військово-політичної кризи на сході держави і тим самим у зниженні ризиків для бізнесу, а також у законодавчому і технічному розв'язанні проблем «піратства» щодо інтелектуальної власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гура А.О. Інвестиційний клімат в Україні: сучасний стан та напрями покращення / А. О. Гура // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди: «Економіка». – 2015. – вип. 15. – С. 188-196.
2. Шморгун Л. Г. Есть ли в Украине инвестиционная политика? / Л. Г. Шморгун // Экономика Украины. – 2014. – №3 (620). – С. 42-49
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.org>
4. Фінансовий портал «Мінфін» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua>
5. Інформаційне агентство Уніан. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua>
6. Грибкова С. М. Аналіз стану основних засобів промислових підприємств України / С. М. Грибкова, І. О. Цинько // Вісник економічної науки України. – 2016. – № 2(31). – С. 48-52.
7. Зеленина О.О. Прямі іноземні інвестиції в Україну: стан та визначення напрямків державної політики щодо покращення інвестиційного клімату / О.О. Зеленина, К.К. Уллубієва, В.О. Пономарьова // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 4(62). – С. 303-308.
8. Михайличенко М. Прямі іноземні інвестиції в Україну: стан і перспективи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2016_03_31_lviv/sekcija_section_4_2016_03_31